

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-20 ta' Novembru, 2009

Citazzjoni Numru. 190/2000/1

John Muscat,
U
Pawlu Portelli.

vs

Joseph Portelli

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew :

Illi l-atturi huma l-pussessuri ta' għalqa imsejġha "Tax-Xini", fil-limiti tan-Nadur, Għawdex tal-kejl ta' ċirka wieħed u sebghin punt decimali ħamsa metri kwadri (71.5m.k.) jew kejl verjuri u konfinanti mit-tramuntana ma' beni tal-eredi ta' Salvu Portelli, punent ma' sies u nofsinhar ma' beni f'idejn Rosaria Grech, kif murija fl-annessa pjanta u site-plan, Dokument "A" ;

Illi riċentement, l-istess konvenut ikkommetta molestja tal-pussess fil-konfront tal-istess atturi u dana billi billi 'ad insaputa' tal-atturi u bil-ħsieb li jeżerċita xi dritt li huwa jippretendi li għandu fuq dan ir-raba, huwa qabad u daħħal fih u xeħet hemm munzell demel u erba' qattiet qasab ;

Illi dana l-aġir tal-konvenut jikkostitwixxi molestja ta' pussess għad-dannu tal-atturi .

Talbu lill-konvenut jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti :

1. Tiddikjara illi inti konvenut bl-aġir tiegħek ikkommettejt molestja fil-pussess tal-atturi u dana meta inti dħalt f'għalqa imsejħa "Tax-Xini", fil-limiti tan-Nadur, Għawdex tal-kejl ta' ċirka wieħed u sebgħin punt deċimali ħamsa metri kwadri (71.5m²) jew kejl verjuri u konfinanti mit-tramuntana ma' beni tal-eredi ta' Salvu Portelli, punent ma' sies u nofsinhar ma' beni f'idejn Rosaria Grech, kif murija fl-annessa pjanta u site-plan, Dokument "A" u xeħet fiha munzell demel u erba' qattiet qasab ;

2. konsegwentement tikkundannak sabiex fi żmien qasir u perentorju li jiġi lilek prefiss minn dina l-Onorabbli Qorti sabiex tirripristina lill-atturi fil-pussess ta' din il-porzjon raba billi tiddesisti mill tibqa' tidħol aktar fih u tħallih a libera dispożizzjoni tal-atturi ;

3. u fin-nuqqas għaliex l-istess atturi m'għandhomx jiġu awtorizzati sabiex jagħmlu x-xogħlijiet neċessarji għas-spejjeż tal-istess konvenut u taħt id-direzzjoni ta' perit li jiġi nominat minn dina l-Onorabbli Qorti sabiex huma jiġu mantnuti fil-pussess tal-porzjon raba hawn fuq deskritta .

Bl-ispejjeż inklużi l-VAT u l-ittra uffiċjali tad-disgħa u għoxrin (29) ta' Awwissu 2000 u bl-ingunzjoni tal-istess konvenut għas-subizzjoni li għaliha minn issa huwa mħarrek .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi kkonfermata bil-gurament ta' l-attur Paul Portelli .

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li eċċepixxa illi :

1. Illi d-domandi attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt kif jiġi dettaljatament ipprovat fil-kors ta' din il-kawża .

2. Illi l-konvenut ilu fil-pussess ta' l-art għal iktar minn għoxrin sena u għalhekk m'huwiex minnu l-fatt dikjarat mill-atturi illi huma jinsabu preżenzjalment fil-pussess ta' din l-art .

3. Illi ma jeżistux l-elementi neċessarji sabiex tiġi radikata kawża ta' manutenzjoni.

Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minnu.

Rat il-verbal tagħha ta' l-24 ta' April 2009 fejn il-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża l-atturi qed ifittxu li jiġu mantnuti fil-pussess ta' parti minn biċċa art imsejña "tax-Xini" aċċessibbli minn Triq Duru, in-Nadur, Għawdex, tkejjel madwar wieħed u sebgħin metru u nofs kwadru (71.5m.k.), u murija fuq il-pjanta Dok. A annessa maċ-ċitazzjoni. Huma jallegaw li ġew disturbati fil-pussess tagħhom ta' din il-biċċa art bil-fatt li l-konvenut mingħajr il-kunsens tagħhom qabad u tefa' fiha munzell demel u xi qattiet tal-qasab. Il-konvenut għalkemm jammetti illi d-demel u l-qasab kien qegħdhom hu fl-art in kwistjoni, jiċċad illi l-atturi kellhom il-pussess tagħha meta għamel hekk, u għalhekk lanqas seta' immolestahom fit-tgawdija ta' ebda dritt.

Dwar l-iskop ta' l-azzjonijiet possessorji r-**Ricci** jispjega illi:

“il possesso.... e' costituito da una condizione di fatto che la legge, nell'interesse dell'ordine sociale, vuole sia rispettata. Nell'intento di assicurare questo rispetto, essa accorda l'esercizio delle azioni possessorie, il cui scopo e' appunto quello di conservare o di ristabilire una condizione di fatto che esige rispetto.” (Corso Teorico-Pratico di Diritto Civile. vol. V # 92).

Dawn l-azzjonijiet possessorji taht il-Kodiċi Civili tagħna huma tnejn u cioè':

(i) azzjoni sabiex il-pussessur jinżamm fil-pussess f'każ ta' molestja (art. 534); u

(ii) azzjoni għar-radd tal-pussess f'każ ta' spoll (art. 535).

Fl-ewwel każ l-attur li jkun ġie disturbat fil-pussess jitlob li ma jibqgħax jiġi mfixkel fit-tgawdija tiegħu tal-ħaġa. Fit-tieni każ jitlob li jerga' jitqiegħed fl-istat li kien qabel ma ġie mneżża bi vjolenza jew bil-moħbi minn dak il-pussess. Il-**Borsari** hekk ifissir id-distinzjoni bejn iż-żewġ azzjonijiet:

“Chi e' molestato nel possesso puo' chiedere la manutenzione e chi e' stato spogliato del possesso puo' chiedere la reintegrazione: in quel caso il possesso si ritiene quantunque intorbidato dalla molestia, in questo il possesso e' perduto.” (Comm.Cod. Civ. Vol. II # 1186) .

F'sentenza tal-Qorti ta' l-Appell fil-kawża fl-ismijiet: “**Grace Agius v. Angiolina Cutajar** (Kollez. XLIII. I. 97), insibu din id-definizzjoni klassika ta' l-elementi ta' l-azzjoni possessorja tal-manutenzjoni: “*Sabiex din l-azzjoni tista' tirnexxi jeħtieġ li jirrikorru erba' elementi, u cioè':*

(a) *l-attur irid jipprova li l-azzjoni tiegħu tirrigwarda oġġett immobbli jew universalita' ta' ħwejjeġ mobbli;*

(b) *li huwa jinsab fil-pussess ta' liema xorta jkun, tal-ħaġa,*

(c) *li jkun ġie mmolestat f'dan il-pussess, u*

(d) *li l-azzjoni tkun ġiet eżerċitata fi żmien sena mill-molestja.*

*Inoltre, skond il-liġi, il-pussess irid ikun fis-sens tad-definizzjoni mogħtija mill-artikolu 524 tal-Kodiċi Ċivili (Kap. 16). Huwa għalhekk indifferenti jekk il-pussess kienx legittimu jew illegittimu, in buona fede jew in mala fede u jekk ikollux bħala oġġett id-detenzjoni tal-ħaġa korporali jew it-tgawdija ta' xi jedd, basta li dik id-detenzjoni u dik it-tgawdija tkun "animo domini". Jiżdied ukoll illi kwantu għall-molestja, din tista' tikkonsisti fi kwalunkwe att ġuridiku jew fatt materjali li jikkostitwixxi jew jimplika pretensjoni kuntrarja għall-pussess ta' ħaddieħor." (ara ukoll **Michele Azzopardi v Giuseppe Farrugia** - Kollez. XXVII. I. 622).*

Fil-qosor il-fatti li taw lok għal din il-kawża kienu s-segwent. Ġara illi permezz ta' kuntratt ta' donazzjoni tad-29 ta' Mejju 2000 l-atturi akkwistaw mingħand Marija Muscat u Carmel Portelli, li jiġu rispettivament omm l-attur Muscat u missier l-attur l-ieħor, "porzjon art imsejħa 'tax-Xini' fil-kuntrada 'tad-Duru', fi Triq tad-Duru, Nadur, Għawdex, tal-kejl l-intier ta' ċirka erba' mija tmienja u disgħin punt deċimali ħamsa disa' metri kwadri (498.95m.k.), bil-benefikati kollha ta' fuqha, liema benefikati huma bla isem u bin-numru ħamsin (50) u xi bibien oħra bla numru, liema fond hu aċċessibbli minn entrata komuni ...". Inkluża f'dan l-akkwist kien hemm ukoll il-biċċa art in kontestazzjoni, li hija dik "shaded" u tagħti mill-punent għas-sies, kif tidher fuq il-pjanta annessa ma' l-istess att.¹ Ftit xhur wara dan l-akkwist, l-atturi nnotaw li xi ħadd kien tefa' d-demel u l-qasab ġo din il-biċċa art. Issuspettaw fil-konvenut, u Muscat ċempillu biex jikkonferma. Portelli ammetta, imma sostna li dik il-

---

¹ Ara kopja ta' dan il-kuntratt li sar in atti Nutar Dr. Silvio Hili, esebit fl-atti bhala Dok. CB 2a fol. 137 - 139, u pjanta annessa bhala Dok. D a fol. 140.

biċċa art kienet f'idejh u kienet ilha għandu mill-bidu tas-snin tmenin, meta ċerta Rosaria Grech kienet għaddietlu l-maqjel u l-art kollha li kellha f'dawk l-inħawi, bi tpattija talli kien qed iħalliha tgħaddi minn fuq l-art tiegħu "ta' Majza", band'oħra fin-Nadur. Billi Portelli rrifjuta li jneħhi dak li kien poġġa f'din il-biċċa art, l-atturi għamlu rapport mal-Pulizija sabiex dawn jipproċedu kriminalment kontra l-konvenut għall-vjolazzjoni tal-proprjeta'. Da parti tiegħu l-konvenut ta verżjoni kemm xejn differenti ta' dak li ġara. Għalkemm tassew ammetta ma' l-attur Muscat li d-demel u l-qasab kien poġġihom hu, malli spjegalu kif kien qed jippretendi li dik l-art kienet fil-pussess tiegħu, Muscat skuża ruħu u ma kellmux iżjed. Madankollu billi sussegwentement l-atturi allegatament ħarbtulu dak li kien poġġa fl-art *de quo*, huwa wkoll għamel rapport mal-Pulizija kontra l-atturi u talab li jittieħdu passi kontra tagħhom. In segwitu l-atturi pproċedew ċivilment kontra l-attur bl-*actio manutentionis* preżenti.

Niġu għalhekk issa sabiex naraw jekk jeżistux l-elementi meħtieġa sabiex tirnexxi kawża bħal din fil-każ in eżami.

1. L-ewwel element jirrikjedi li l-kawża tirrigwarda immobbli jew universalita' ta' ħwejjeġ mobbli. M'hemmx dubbju li dan l-elementi jeżisti, billi l-kwistjoni tikkonċerna biċċa art żgħira, wara fond dilapidat.

2. It-tieni element jirrikjedi l-pussess ta' liema xorta jkun, ta' l-istess immobbli. Huwa proprju dan l-element li ġie kkontestat bil-qawwa kollha mill-kontendenti, għaliex iż-żewġ naħat jinsistu illi din il-biċċa art kienet fil-pussess rispettiv tagħhom meta twettqet l-allegata molestja. Naturalment il-fatt li l-atturi kienu għadhom kemm akkwistaw mingħand il-familjari tagħhom il-fondi li din l-art jgħidu li tiffirma parti minnhom, fih innifsu ma jistax jistabilixxi l-pussess, u jista' jkun biss ta' għajjnuna sabiex tiġi ndikata l-intenzjoni ta' l-atturi li jipposjedu bħala proprjetarji, kemm-il darba jirriżulta' pero' illi tassew kellhom din l-art f'idejhom fil-mument ta' l-allegata molestja. Mhux kontestat illi l-fond akkwistat mill-atturi permezz tal-kuntratt hawn fuq indikat kien ilu żmien twil f'idejn il-familja ta' l-atturi, u nfatti Carmel Portelli jgħid

li missieru Gużeppe kellu r-residenza tiegħu hemmhekk, u twieled fl-istess fond. Sa madwar għoxrin sena ilu, kien jithallas xi ċens fuq dan il-post. Biż-żmien il-post ġie abbandunat u spiċċa fi stat dilapidat. Madankollu l-membri tal-familja Portelli xorta kienu baqgħu jiffrekwentaw l-għalqa ta' wara l-post biex jaqtgħu l-bajtar tax-xewk. Aċċess dirett minn ġewwa dan il-fond għall-għalqa retrostanti qatt ma kien hemm, imma huma kienu jidhlu fiha originarjament mill-għalqa li kien jipposjedi Salvo Portelli, missier il-konvenut, u sussegwentement meta l-konvenut għalqilhom l-aċċess bi grada, kienu jidhlu minn sqaq li jinfed mit-triq, billi jaqsmu minn fuq raba ta' terzi. **L-atturi** jsostnu illi huma wkoll baqgħu jiffrekwentaw l-għalqa *de quo* b'dan il-mod biex jaqtgħu l-bajtar minn hemmhekk, u li sakemm il-konvenut tefa' d-demel u l-qattiet tal-qasab ġewwa fiha, qatt ma ġew disturbati fil-pussess tagħhom. Bħala prova ta' dan il-pussess huma pproduċew lill-istess **Carmel Portelli**, li stqarr kif din l-għalqa kienet minn żmien twil qabel fil-pussess tal-familja tiegħu, u billi ma kienitx kapaċi tinħadem, kienu jidhlu fiha sempliċement biex jaqtgħu l-bajtar tax-xewk u l-weraq għan-nagħaġ u jpoġġu s-silla. Xehed ukoll **John Said**, ipparentat maż-żewġ naħat, li qal li sa minn meta kien tifel kien jiffrekwenta l-inħawi u jiftakar lill-familjari ta' l-atturi jaqtgħu l-pal tal-bajtar mill-għalqa ta' wara r-razzett tagħhom. Pero' in kontro-eżami ammetta illi kien ilu ma jidhol hemmhekk "*sentejn jew tlieta l-izjed.*"² Allura billi xehed fl-21 ta' Awwisu 2001, u ċioe' sena preċiż wara l-allegata molestja, ma setgħax kien f'pożizzjoni jgħid jekk dik il-ħabta l-atturi kienux għadhom fil-pussess ta' din il-biċċa art. **Francis Muscat**, xhud ieħor prodott mill-atturi kien ukoll jiffrekwenta dawk l-inħawi għall-kaċċa. Lill-missier l-attur Portelli rah ħiereġ bil-weraq tal-bajtar minn hemmhekk, u lill-atturi ġie li rahom ħerġin ukoll minn wara l-post tagħhom, imma kien ilu ma jersaq 'l hemm erba' snin.³ L-aħħar xhud ta' l-atturi kien Pawlu Portelli, hu l-konvenut. Bħax-xhieda indipendenti l-oħra ftit li xejn seta' kien ta' għajnuna għalihom, għaliex mistoqsi lil min kien

---

² t-tieni linja minn fuq a fol. 41 tal-process .

³ Francis Muscat xehed fil-21 ta' Awwisu 2001; ara depożizzjoni tiegħu a fol. 49 .

jara ġo l-għalqa *de quo*, stqarr: "*Lil ħadd ma rajt ġo fiha issa, dan l-aħħar tlett snin, erba' (4).*"⁴

Bħala evidenza oħra in sostenn tal-pussess tagħhom l-atturi pproduċew lill-A.I.C. Carmelo Borg, illi fis-sena 1989 kien ipprepara pjanta tal-lokal li kienet tinkludi l-art in kwistjoni.⁵ Din il-pjanta kienet saret bl-intenzjoni li ssir qasma bejn Carmelo Portelli u Maria Muscat, li madankollu baqgħet qatt ma saret. Fuq din il-pjanta l-perit kien indika xi qsami li allegatament jiddelimitaw l-art in kwistjoni. Imma apparti l-fatt li l-konvenut qatt ma aċċetta l-eżistenza ta' dawn il-qsami, din il-pjanta fiha nnifisha ma tista' tkun ta' ebda solljev għall-atturi fl-isforz tagħhom li jippruvaw il-pussess materjali ta' l-istess biċċa art fil-mument ta' l-allegata molestja. Hekk ukoll il-fatt li wieħed mill-atturi għamel xi żmien jiġġestixxi ħanut tax-xorb f'waħda mill-kmamar tar-razzett tal-familja Portelli, ma jwassalx għall-konklużjoni li kellu wkoll f'idejh l-għalqa ta' wara dan il-ħanut, li ġie aċċettat li qatt ma kellu aċċess dirett għall-istess għalqa.

Minn naħa l-oħra **l-konvenut** spjega kif malli rritorna mis-safar fil-bidu tas-snin tmenin, ħa f'idejh l-art li kellu missieru ma' ġemb ir-razzett tal-familja ta' l-atturi, kif ukoll il-maqjel u r-raba retrostanti li kellha Rosaria Grech, inkluż il-biċċa art kontestata. Fil-parti ta' missieru kien iżomm *bowser* ta' l-ilma għat-tisqija tar-raba u fil-parti li kien ħa mingħand Rosaria Grech kien iqiegħed id-demel u l-qasab biex jinxf. Qatt qabel l-incident mertu ta' din il-kawża ma kien ħadd jipprotesta miegħu dwar dan. Meta rritorna mis-safar ir-raġel ta' oħtu, Valent Vella, li kellu wkoll xi raba' fl-inħawi, kien talbu biex jibni dura għall-insib proprju fil-parti kontestata, u dan għamel żmien juża din id-dura mingħajr ħadd qatt ma fixklu. Fuq dan ġie kkoroborat minn Carmen Vella, li tiġi oħtu u mart l-imsemmi Valent Vella, kif ukoll minn Emanuel Porelli li qal li saħansitra kien għen lil Valent Vella fil-bini ta' din id-dura. Il-konvenut kien ukoll irregistra l-art kollha li kellu f'idejh, inkluża l-art in kontestazzjoni, mad-Dipartiment ta' l-Artijiet fl-iskema

---

⁴ ara depożizzjoni tiegħu a fol. 117; dan xehed fil-15.01.02 u cioe' sena u nofs biss wara l-allegata molestja .

⁵ Dok. CB a fol. 108 tal-process .

Kopja Informali ta' Sentenza

introdotta xi snin ilu għal dawk li kienu jipposjedu raba tal-Gvern.

F'tali ċirkostanzi, b'dawn il-provi konfliġġenti u fejn kull ma hemm a favur tat-teżi ta' l-atturi hija x-xhieda tagħhom u dik ta' missier wieħed minnhom, li huma baqgħu dejjem jidhlu f'din l-għalqa biex jaqtgħu l-bajtar, anke wara li kienu abbandunaw ir-razzett tagħhom, hija l-fehma ta din il-Qorti li l-atturi ma rnexxilhomx jippruvaw a sodisfazzjon tagħha illi huma tassew kienu fil-pussess ta' l-art indikata fiċ-ċitazzjoni meta seħħet l-allegata molestja minnhom lamentata.

Għaldaqstant, billi l-atturi naqsu milli jippruvaw ta' l-inqas wieħed mill-elementi ta' l-*actio manutentionis*, u ċioe' dak tal-pussess, din il-kawża ma tistax tirnexxi.

Għal dawn il-motivi, tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, tiċċhad it-talbiet attriċi bl-ispejjeż kontra l-atturi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----